

Avoimet korkeakouluopinnot sujuvien siirtymien mahdollistajana

Ammatillisen koulutuksen järjestäjiä veloitetaan yhteistyöhön korkeakoulujen kanssa. Samoin korkeakouluja veloitetaan ja niiltä odotetaan yhteistyön lisäämistä toisen asteen koulutuksen järjestäjien kanssa korkeakouluopintoihin siirtymisen nopeuttamiseksi. (OKM 2019, 9–11.) Lapissa Lapin ammattikorkeakoulu, Lapin yliopisto ja Lapin koulutuskeskus REDU ovat tiivistäneet yhteistyötä EPPA-hankkeen aikana. Siirtymien nopeuttamiseksi korkeakoulut tarjoavat REDUn Korkeakoulutuspolun valinneille opiskelijoille joustavia opiskelumahdollisuuksia muun muassa avoimien korkeakouluopintojen kautta. REDUn opiskelijat voivat tehdä ammattikorkeakoulu- ja yliopisto-opintoja osana ammatillista perustutkintoaan. Avoin korkeakouluopiskelu on yksi vaihtoehtoinen tapa edistää tutkinto-opiskelijaksi pääsyä ja avoimen väylä sekä erillishaut yksi mahdollisuus yhteishaun rinnalla päästä korkeakouluun tutkinto-opiskelijaksi.

TAUSTALLA VALTAKUNNALLINEN TAHTOTILA

Joustavien opiskelumahdollisuuksien ja yksilöllisten osaamispolkujen ovat nousseet vahvasti tutkintokoulutuksen kehittämisen rinnalle. Hallitusohjelman tavoitteena on tehdä opintopoluista mahdollisimman joustavat koulutusasteiden sisällä ja välillä. Jatkuvaan oppimiseen kuuluu olennaisena osana mahdollisimman joustavat siirtymät asteelta toiselle, mikä puolestaan asettaa omat tavoitteensa toisen asteen ja korkea-asteen yhteistyön tiivistämiselle. (OKM 2019, 9; OKM 2013, 38.)

Valtakunnallisesti yhteistyötä toisen asteen ja korkeakoulujen välillä tehdään hyödyntämällä toisaalta ammatillisten perustutkintojen mahdollistamaa laajaa valinnaisuutta, toisaalta avoimen korkeakoulun opintoja. Siirtymistä jatko-opintoihin nopeutetaan avoimilla korkeakouluopinnoilla ja sujuvilla väylillä ammatilliselta toiselta asteelta ammattikorkeakouluun ja yliopistoon. Toisella asteella korkeakouluväylän valitsevien opiskelijoiden oppimisvalmiuksissa on tärkeää kiinnittää huomiota korkeakouluopiskelun taitojen kehittämiseen ja nostaa ohjauksessa jatko-opintovalmiudet

työelämävalmiuksien rinnalle. (Karvi 2016, 2.) Voimassa olevat ammatillisten perustutkintojen perusteet mahdollistavat jatko-opintovalmiuksia parantavien tutkinnon osien ja korkeakouluopintojen sisällyttämisen osaksi ammatillista tutkintoa valinnaisina tutkinnon osina. Tätä mahdollisuutta on hyödynnetty rakentamalla jatko-opintoihin tähtääviä opintopolkuja yhteistyössä korkeakoulujen kanssa. (OKM 2017, 85.)

AVOIMET KORKEAKOULUOPINNOT

Avoimen korkeakoulun perustehtävänä on yksilön osaamisen kehittäminen ja joustavien oppimisen mahdollisuuksien tarjoaminen. Avoin korkeakoulu toteuttaa koulutuksellista ja alueellista tasa-arvoa. Toiminta on vakiintunut osa yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tarjoamia jatkuvan oppimisen ja opiskelun palveluja. Avoimet yliopistot ja avoimet ammattikorkeakoulut tarjoavat kaikille mahdollisuuden osallistua korkeakouluopetukseen pohjakoulutuksesta, iästä ja tavoitteesta riippumatta. Avoimet korkeakoulut tarjoavat emokorkeakoulunsa koulutusten opintojaksoja ja tutkintojen osia niin yksittäisinä opintojaksoina kuin laajempina kokonaisuuksina.

Avoimen korkeakouluopiskelijan tavoitteena on usein korkeakouluopintoihin tutustuminen ja valmentautuminen, tutkintotavoitteinen opiskelu, ammattitaidon lisääminen tai osaamisen kehittäminen. Opiskelu avoimessa korkeakoulussa on omahoitoista koulutusta; opiskelu lähtee omasta halusta, tapahtuu useimmiten omalla ajalla ja omalla kustannuksella. Asiakkaiden erilaiset elämäntilanteet, opiskeluvalmiudet ja osaamisen kehittämisen tarpeet heijastuvat avoimen korkeakoulun palveluihin ja opiskelijoiden ohjauksen tarpeeseen. (Lätti & Löf 2016, 9).

AVOIMET KORKEAKOULUOPINNOT LAPIN AMMATTIKORKEAKOULUSSA

Lapin ammattikorkeakoulun Avoin AMK tarjoaa AMK-tutkintoon ja ylempään AMK-tutkintoon kuuluvia opintoja kaikilta Lapin ammattikorkeakoulun koulutusaloilta. Opintoja voi suorittaa yksittäisinä opintojaksoina ja laajempina kokonaisuuksina sekä polku- ja väyläopintoina. Opintoja järjestetään sekä päivä-, monimuoto- että verkko-opintoina. Opiskelu tapahtuu pääasiassa tutkinto-opiskelijoiden ryhmissä. Yksittäisiä opintojaksoja järjestetään jonkin verran myös erillisinä toteutuksina. Opiskelijat voivat hyödyntää avoimia korkeakouluopintoja tutkinto-opiskelijaksi hakeutumisessa erillishaun kautta (avoimen väylän -haku).

Polkuopinnot tarjoavat mahdollisuuden tutustua korkeakouluopiskeluun ja koulutukseen sekä aloittaa tutkintotavoitteinen opiskelu. AMK-polkuopintoihin voi hakeutua kuka tahansa kiinnostunut, eli pohjakoulutusvaatimusta ei ole. AMK-polkuopintojen laajuus on 60 opintopistettä. YAMK-polkuopintoihin vaaditaan soveltuva AMK-tutkinto, opistotutkinto tai muu soveltuva korkeakoulututkinto. YAMK-polkuopintojen laajuus on 10 tai 15 opintopistettä riippuen koulutuksesta. Suoritettuaan polkuopinnot, opiskelijat voivat hakeutua erillishaussa tutkinto-opiskelijoiksi. (Lapin AMK 2020)

Toisen asteen koulutuksen väyläopinnot on tarkoitettu lukiossa tai ammatillisessa koulutuksessa opiskeleville tai jo sieltä valmistuneille. Ideana on joustavoittaa siirtymää toisen asteen opintojen ja ammattikorkeakouluopintojen välillä. Ammatilliset väyläopinnot ovat 30 opintopisteen (op) laajuisia koulutuskohtaisia opintoja. Opinnot on tarkoitettu Lapin koulutuskeskus REDUn, Lappian ja Saamelaisalueen koulutuskeskuksen soveltuvaa perustutkintoa opiskeleville tai jo ammatillisen perustutkinnon suorittaneille. Väyläopinnot muodostavat jatkumon esimerkiksi lähihoitajasta sairaanhoitajaksi tai merkonomista tradenomiksi. Suoritettuaan 30 opintopistettä avoimia korkeakouluopintoja ja ammatillisen perustutkinnon, opiskelija voi hakeutua tutkinto-opiskelijaksi erillishaussa. Suoritettuaan 30 op väyläopinnot ja 30 op osaamisen näyttöjä, hän voi jatkaa opintojaan suoraan toiselle vuodelle tutkinto-opiskelijaksi hyväksymisen jälkeen (ks. julkaisun artikkeli *Ammatilliset väyläopinnot osana korkeakoulutuksen polkua*).

Lukioväyläopinnot ovat 15 opintopisteen koulutuskohtaisia kokonaisuuksia. Lukioväylä on puolestaan tarkoitettu Lapin alueen lukiolaisille tai sieltä vuoden sisällä valmistuneille. Lukioväylän opintotarjonnassa on opintoja Lapin ammattikorkeakoulun eri koulutuksista. Lukioväylä antaa hakukelpoisuuden erillishakuun, mutta opiskelija aloittaa opintonsa AMK-tutkintoon hyväksymisen jälkeen ensimmäiseltä vuodelta. (Lapin AMK 2020)

AVOIMET KORKEAKOULUOPINNOT LAPIN YLIOPISTOSSA

Lapin yliopiston avoin yliopisto tarjoaa opintoja kasvatustieteiden, oikeustieteiden, taiteiden ja yhteiskuntatieteiden tiedekunnista. Opinnot ovat tiedekuntien opetussuunnitelmien mukaisia, ja usein avoimen yliopiston opiskelijat osallistuvat samoihin opetusryhmiin tutkinto-opiskelijoiden kanssa. Avoin yliopisto järjestää myös opetusta, joka on tarkoitettu vain avoimen yliopiston omalle opiskelijaryhmälle. Opetus on kuitenkin aina sisällöltään ja laajuudeltaan samantasoista kuin tutkinto-opetuksen puolella. (Lapin yliopisto 2020.)

Opintoihin kuuluva lähiopetus toteutetaan päivisin tai iltaisin, mutta tarjolla on myös verkko-opintoja, jotka mahdollistavat joustavamman tavan opiskella ajasta tai paikasta riippumatta. Verkko-opinnoilla lisätään opetuksen saavutettavuutta merkittävästi, sillä opiskelijat ovat usein työelämässä tai asuvat kaukana yliopistokampukselta. Saavutettavuutta lisäävät myös ympäri Suomea toimivat yhteistyöoppilaitokset, jotka järjestävät Lapin yliopiston tutkintovaatimusten mukaisia opintoja eri paikkakunnilla. Yhteistyöoppilaitoksia ovat tyypillisesti eri kesäyliopistot ja kansanopistot.

Avoimen yliopiston yleisen opintotarjonnan lisäksi on mahdollista hakea erillistä opinto-oikeutta myös muihin tiedekuntien opintojaksoihin tai -kokonaisuuksiin. Tällöin puhutaan PIA-opinto-oikeudesta, eli perusopetukseen integroidusta opinto-oikeudesta. PIA-opintoihin hakeudutaan avoimen yliopiston kautta. Tiedekunta tekee myönteisen päätöksen oikeudesta, mikäli tiedekunnan opetusryhmissä on tilaa. Suoritetut avoimen yliopiston opinnot voidaan myöhemmin sisällyttää omaan tutkintoon, mikäli ne vastaavat sen hetkisiä opintovaatimuksia. Avoimen yliopiston

opintoja voi hyödyntää myös hakutilanteessa, tällöin puhutaan yleisesti avoimen yliopiston väylästä.

Avoimen väylän, eli avoimia yliopisto-opintoja suorittaneiden kiintiön, valintaperusteet vahvistetaan vuosittain, ja ne julkaistaan syksyisin opintopolku.fi-palvelussa. Valintakriteerit vaihtelevat jonkin verran tiedekunnasta riippuen. Valintaan vaikuttavat muun muassa suoritettujen opintopisteiden määrä ja niistä saadut arvosanat. Lapin yliopistossa väylän kautta voi hakeutua kasvatustieteiden, yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteiden tiedekuntiin. Taiteiden tiedekuntaan ei tällä hetkellä ole avoimen yliopiston väylää.

YHTEISTYÖLLÄ ETEENPÄIN

EPPA-hankkeessa korkeakoulutuksen polun opiskelijat pääsevät testaamaan alavalintaa korkeakouluopintojen avulla. Jos opiskelijalla on tähtäimenä korkeakoulututkintoon pääsy, hän voi suorittaa ammattikorkeakoulussa väylä- tai polkuopintoja ja yliopistossa perusopintoja jo ammatillisen perustutkinnon aikana. Valmentavat ja korkeakouluopintoihin perehdyttävät kurssit puolestaan ovat suositeltavia kaikille korkeakouluopinnoista kiinnostuneille opiskelijoille. Ne ovat matalan kynnyksen kursseja, joiden avulla opiskelija pääsee tutustumaan korkeakouluopintoihin ja niissä tarvittaviin opiskelutaitoihin. Samalla opiskelijat voivat saada onnistumisen kokemuksia opinnoissa menestymisessä. Yleisempiä yksittäisiä opintoja ovat esimerkiksi Akateemiset opiskelutaidot ja Insinööriopintoihin valmentava matematiikka.

Lapin ammattikorkeakoulu ja Lapin yliopisto tarjoavat myös tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita opinnoista kiinnostuneille ja opintoihin hakeutuville ammatillisen toisen asteen opiskelijoille. Ohjauspalveluiden ja ohjausyhteistyön avulla sujuvoitamme opiskelijan polkua korkeakouluopintoihin ja opinnoista työelämään (ks. artikkeli *Ohjausyhteistyöstä tukea opiskelijan polulle kohti korkeakoulua*).

LÄHTEET

- Karvi 2016. Liikettä niveliin. Ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun johtavien opintopolkujen ja koulutusasteiden yhteistyön toimivuus. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 2016:2. Haettu 29.1.2020 osoitteesta https://karvi.fi/app/uploads/2016/02/KARVI_o216.pdf.
- Lapin AMK 2020. Lapin ammattikorkeakoulun avoimen ammattikorkeakoulun www-sivut. Viitattu 12.5.2020. www.lapinamk.fi/avoinamk.
- Lapin Yliopisto 2020. Lapin yliopiston avoimen yliopiston www-sivut. Viitattu 12.5.2020 www.ulapland.fi/avoin.
- Lätti, M. & Löf, J. 2016. Johdanto. M. Lätti & J. Löf (toim.) Avoimen ammattikorkeakoulun opiskelijan ohjaus – ohjauksen mallit ja hyvät käytännöt. Karelia-ammattikorkeakoulun julkaisuja C: Raportteja, 38. Haettu 29.1.2020 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-275-216-1>.
- OKM 2013. Monipuoliset ja sujuvat opintopolut. Korkeakoulujen koulutusrakenteiden kehittämistyöryhmän muistioita ja selvityksiä 2013:2. Haettu 29.1.2020 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-200-5>.
- OKM 2017. Valmiina valintoihin 2 – Ammatillisesta koulutuksesta korkeakouluun. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:25. Haettu 29.1.2020 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-477-1>.
- OKM 2019. Katse korkealle ja horisontti laajaksi – Näkökulmia ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen yhteistyöhön. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019:26. Haettu osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-652-2>.